EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 03 11
COM(2024) 112 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Direktyvos (ES) 2015/849 įgyvendinimo

{SWD(2024) 50 final}

1. ĮVADAS

Pagal Direktyvos (ES) 2015/849 ([1]) su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2018/843 ([2]), 65 straipsnio 1 dalį, Komisija turi parengti direktyvos įgyvendinimo ataskaitą ir pateikti ją Europos Parlamentui ir Tarybai. Šioje straipsnio dalyje išvardyti keli klausimai, kurie turi būti įtraukti į ataskaitą, visų pirma informacija apie a) priemones, skirtas kylančių problemų ir vykstančių pokyčių, keliančių grėsmę Sąjungos finansų sistemai, prevencijai ir šalinimui; b) tolesnius veiksmus dėl nacionalinių kliūčių veiksmingai priežiūrai; c) kompetentingų institucijų ir finansinės žvalgybos padalinių (FŽP) galimybę gauti informaciją ir d) jų tarptautinį bendradarbiavimą ir informacijos mainus; e) Komisijos veiksmus, kurių ji ėmėsi siekdama patikrinti, ar valstybės narės laikosi šios direktyvos reikalavimų, ir siekdama įvertinti kylančias problemas ir vykstančius pokyčius valstybėse narėse; f) ne ES teritorijoje įsteigtų bendrovių ir kitų juridinių asmenų tikruosius savininkus ir sustiprinto deramo tikrinimo priemones, susijusias su politikoje dalyvaujančiais asmenimis, ir g) tai, kaip laikomasi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje pripažintų pagrindinių teisių ir principų. Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nustatyta, kad Komisija turi įvertinti, ar reikia pateikti naujų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų keliomis konkrečiomis temomis, visų pirma dėl virtualiųjų valiutų naudotojų duomenų bazių, turto susigrąžinimo tarnybų ir politikoje dalyvaujančių asmenų. Šioje ataskaitoje siekiama atsižvelgti į visus Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnyje išvardytus konkrečius aspektus. Kai kurie tame straipsnyje išvardyti klausimai aptariami konkrečiame šios ataskaitos skirsnyje, o kiti klausimai sugrupuoti skirsniuose, kad juos būtų galima nuosekliai aptarti ([3]).

Ši ataskaita grindžiama informacija, surinkta iš įvairių šaltinių, t. y. dviejų Komisijos tarnybų atliktų valstybių narių apklausų, taip pat Europos bankininkystės institucijos (EBI) informacija ir

([1]) 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB (OL L 141, 2015 6 5, p. 73).

([2]) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/843, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos ir iš dalies keičiamos direktyvos 2009/138/EB ir 2013/36/ES (OL L 156, 2018 6 19, p. 43).

([3]) Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalyje išvardyti klausimai šioje ataskaitoje aptariami taip: ataskaitos 2 skirsnis apima 65 straipsnio 1 dalies e punkto pirmą dalį dėl Komisijos veiksmų, kuriais siekiama patikrinti, ar valstybės narės imasi veiksmų pagal šią direktyvą, taip pat 65 straipsnio 1 dalies b punktą, 3 skirsnis dėl rizikos vertinimo ir rizikos mažinimo apima e punkto antrą dalį dėl Komisijos veiksmų, kuriais siekiama įvertinti kylančias problemas ir vykstančius pokyčius valstybėse narėse, taip pat 65 straipsnio 1 dalies a punktą, 4 skirsnis dėl nacionalinių kompetentingų institucijų ir FŽP galimybės gauti informaciją ir bendradarbiavimo, be kita ko, tarptautiniu lygmeniu, apima c punktą, 5 skirsnis dėl informacijos apie subjektų, įsteigtų ne Sąjungos teritorijoje, tikruosius savininkus apima f punkto pirmą dalį, 6 skirsnis dėl sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonių, taikomų politikoje dalyvaujantiems asmenims, apima f punkto antrą dalį, 7 skirsnis dėl pagrindinių teisių apima g punktą, o 8 skirsnis apima Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą ir jame pateikiamas poreikio pateikti naujus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų dėl virtualiųjų valiutų naudotojų duomenų bazių ir turto susigrąžinimo tarnybų vertinimas.

Europos Tarybos atliktu tyrimu ([4]): 2022 m. Komisija, pasitelkusi Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu ekspertų grupę ir EBI kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu nacionalinių ekspertų tinklą, atliko valstybių narių apklausą, kad gautų informacijos apie veiksmus, kurių imtasi valstybių narių lygmeniu ir kurių konkrečiai reikalaujama pagal Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnį. Be to, 2022 m. Komisija atliko FŽP apklausą apie jų galimybes gauti atitinkamą informaciją. EBI teikė informaciją apie Kovos su pinigų plovimu direktyvos įgyvendinimą, pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimą, be kita ko, kylančią riziką ir rizikos mažinimą, taip pat NKI ir FŽP galimybes susipažinti su informacija ir bendradarbiavimą. Pagal sutartį su Komisija Europos Taryba atliko veiksmingo Direktyvos (ES) 2015/849 įgyvendinimo ES valstybėse narėse tyrimą. Komisija įvertino visus šio darbo rezultatus ir, padariusi išvadas, nustatytus faktus įtraukė į ataskaitą. Paskutiniai duomenys buvo pateikti 2023 m. spalio mėn. ir atsižvelgta į informaciją iki 2023 m. rugsėjo 15 d., kad būtų pakankamai laiko gautai informacijai apdoroti.

Po to, kai 2018 m. gegužės 30 d. priimtoje Direktyvoje (ES) 2018/843 buvo nustatytas reikalavimas Komisijai parengti direktyvos įgyvendinimo ataskaitą, kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistema toliau vystėsi. Nuo 2017 m. nagrinėjant keletą žinomų pinigų plovimo bylų, susijusių su ES kredito įstaigomis ir specialistais bei įmonėmis, pavyzdžiui, auditoriais, mokesčių konsultantais, patikos ir bendrovių paslaugų teikėjais, paaiškėjo, kad dabartinėje sistemoje esama struktūrinių trūkumų. Siekdama pašalinti nustatytus trūkumus, 2020 m. gegužės 7 d. Komisija pristatė veiksmų planą, o 2021 m. liepos 20 d. pateikė pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų dėl kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu rinkinį (toliau – kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinys), dėl kurio šiuo metu vyksta teisės aktų leidėjų derybos ([5]). Pasiūlymais sprendžiamos problemos, nustatytos įgyvendinant Direktyvą (ES) 2015/849 su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2018/843, atsižvelgiant į analizę, atliktą vertinant kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinio poveikį ([6]). Bendrasis kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinio tikslas yra sukurti visapusišką kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu reglamentavimo ir institucinę sistemą. To siekiama suderinant įpareigotiesiems subjektams taikomus reikalavimus, taip pat reikalavimus, susijusius su informacijos apie juridinių asmenų ir juridinių struktūrų tikruosius savininkus skaidrumu, stiprinant priežiūros institucijų ir FŽP užduotis, įgaliojimus ir priemones, užtikrinant veiksmingą ir nuoseklią priežiūrą ir glaudesnį

([4]) Apklausų rezultatų santraukos ir EBI pateikta informacija yra įtrauktos į Komisijos tarnybų darbinį dokumentą, pridedamą prie ataskaitos. Su Europos Tarybos atlikto tyrimo ataskaita galima viešai susipažinti Europos Komisijos svetainėje nuo ataskaitos paskelbimo dienos.

([5]) https://finance.ec.europa.eu/publications/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-legislative-package_en.

([6]) Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, poveikio vertinimo ataskaita, pridedama prie kovos su pinigų plovimu dokumentų rinkinio, SWD (2021) 190 *final*. Dėl dalies kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu teisėkūros dokumentų rinkinio tebevyksta derybos (2023 m. rugsėjo 15 d.).

FŽP bendradarbiavimą bei keitimąsi informacija, pasitelkiant būsimos Europos kovos su pinigų plovimu institucijos veiksmus ([7]). Taigi prie kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinio pridėtoje poveikio vertinimo ataskaitoje numatytas vertinimas, kurio reikalaujama pagal kelis Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalyje išvardytus punktus, o kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinyje jau atsižvelgta į daugelį nustatytų klausimų ir pateiktas jų sprendimas. Jei reikia, kiekviename skirsnyje pateikiami papildomi paaiškinimai, kaip į kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinį įtraukti pasiūlymai padėtų spręsti konkrečius nagrinėjamus klausimus.

2. DIREKTYVOS (ES) 2015/849 IR DIREKTYVOS (ES) 2018/843, KURIA IŠ DALIES PAKEISTA DIREKTYVA (ES) 2015/849, ĮGYVENDINIMAS

Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies e punkte nustatytas reikalavimas, kad Komisija nurodytų, kokių būtinų veiksmų ji imasi siekdama patikrinti, ar valstybės narės imasi priemonių pagal Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu direktyvą.

Veiksmingas įgyvendinimas tebėra Komisijos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu strategijos pagrindas. Jos 2020 m. gegužės mėn. priimtame kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu veiksmų plane ([8]) veiksmingas esamos ES kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemos įgyvendinimas jau įvardytas kaip pagrindinis prioritetas. Valstybės narės turi į nacionalinę teisę perkelti ES kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu taisykles, o kompetentingos institucijos ir įpareigotieji subjektai jas turi veiksmingai įgyvendinti. Šiuo metu visos valstybės narės yra paskelbusios, kad baigė Direktyvos (ES) 2015/849 ir Direktyvos (ES) 2018/843, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2015/849, perkėlimą į nacionalinę teisę.

Komisija baigė Direktyvos (ES) 2015/849 perkėlimo į nacionalinę teisę vertinimą ir prireikus pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras. Iš 34 iš pradžių pradėtų pažeidimo nagrinėjimo bylų ([9]) 2023 m. rugsėjo 15 d. tebėra nebaigtos tik dvi bylos.

2022 m. pabaigoje Komisija baigė Direktyvos (ES) 2018/843 perkėlimo į nacionalinę teisę išsamumo vertinimą. Kalbant apie nepranešimo bylas, 2020 m. sausio 20 d. pasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, 2020 m. vasario mėn. buvo išsiųsti aštuoni oficialūs pranešimai. 2020 m. gegužės mėn. dar aštuonioms valstybėms narėms buvo išsiųsti oficialūs pranešimai dėl dalinio perkėlimo į nacionalinę teisę. Penkiose bylose procesas pasiekė pagrįstos nuomonės etapą. Nė viena iš šių bylų šiuo metu nėra nagrinėjama. Dar viena byla pradėta nagrinėti 2023 m. vasario

([7]) Daugiau įvadinės pagrindinės informacijos pateikiama prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

([8]) Komisijos komunikatas dėl visapusiškos Sąjungos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu politikos veiksmų plano, 2020/C 164/06.

([9]) 28 bylos dėl neperkėlimo į nacionalinę teisę ir 6 bylos dėl reikalavimų nesilaikymo.

mėn. Dėl reikalavimų nesilaikymo pradėtos keturios pažeidimo bylos, kurios 2023 m. rugsėjo 15 d. yra pasiekusios oficialaus pranešimo etapą. Komisija vertinimą baigė iki 2023 m. pabaigos.

Be teisinio vykdymo užtikrinimo, veiksmingas kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemos įgyvendinimas užtikrinamas ir įvairiomis kitomis priemonėmis. Tarp jų yra konkrečioms šalims skirtų kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu rekomendacijų skelbimas pagal Europos semestrą, taip pat konkrečių tarpinių reikšmių ir projektų įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu siekiant pagerinti valstybių narių kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemų veiksmingumą pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę.

Be to, Europos Taryba atliko veiksmingo Direktyvos (ES) 2015/849 įgyvendinimo ES valstybėse narėse tyrimą ([10]). Projektas, kuris buvo vykdomas pagal sutartį su Komisija, prasidėjo 2019 m. liepos 24 d. ir truko daugiau nei trejus metus. Tyrimo ataskaitoje Europos Taryba apibendrino išvadas ir gerąją praktiką valstybėse narėse. Joje padaryta išvada, kad valstybės narės atliko didelį darbą, kad veiksmingai įgyvendintų konkrečias Direktyvos (ES) 2015/849 nuostatas. Valstybės narės yra įsipareigojusios kovoti su finansiniais nusikaltimais, o veiksminga kova su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu tapo vienu iš pagrindinių jų prioritetų. Nepaisant to, nustatyta keletas trūkumų, kuriuos valstybės narės turi pašalinti, kad užtikrintų veiksmingą ir konkretų įvertintų Direktyvos (ES) 2015/849 nuostatų įgyvendinimą praktikoje. Komisija aktyviai ir sistemingai imasi tolesnių veiksmų, susijusių su tyrimo išvadomis.

Europos bankininkystės institucija (EBI), naudodamasi savo teisiniais įgaliojimais ([11]) vadovauti finansų sektoriaus kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu pastangoms visoje ES, jas koordinuoti ir stebėti, sukūrė visapusišką reglamentavimo sistemą, kurioje nustatyti bendri finansų įstaigoms ir jų priežiūros institucijoms taikomi standartai dėl veiksmų, kurių jos turėtų imtis, kad sumažintų pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką. Ji taip pat stengėsi prisidėti prie veiksmingo šios sistemos įgyvendinimo, skatindama prudencinių ir kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų, FŽP ir kitų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą, stiprindama gebėjimus, rengdama mokymus ir didindama informuotumą, taip pat atlikdama išsamias nacionalinių priežiūros institucijų pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos mažinimo metodų apžvalgas. Atlikdama šias peržiūras EBI kompetentingoms institucijoms pateikė tikslinių rekomendacijų, kaip sustiprinti jų metodus ir padaryti juos veiksmingesnius.

([10]) Su Europos Tarybos atlikto tyrimo ataskaita galima viešai susipažinti Europos Komisijos svetainėje nuo ataskaitos paskelbimo dienos.

([11]) EBI reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:02010R1093-20210626&qid=1680524907642&from=en.

Konkretus klausimas, kuris turi būti įtrauktas į ataskaitą pagal Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies b punktą, yra tolesni veiksmai, kurių buvo imtasi ES ir valstybių narių lygmenimis ir kurie susiję su problemomis, apie kurias buvo pranešta, įskaitant skundus dėl nacionalinės teisės aktų, kurie apsunkina kompetentingų ir savireguliavimo institucijų galimybes naudotis priežiūros ir tyrimo įgaliojimais. ES lygmeniu daugelį šių problemų sprendžia 2021 m. kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinys. Tai visų pirma pasakytina apie pirmiau minėtą klausimą dėl nacionalinių kliūčių veiksmingai priežiūrai, nes siūlomuose teisės aktuose numatyta nuosekli ES sistema su bendradarbiavimo mechanizmais, kuriuos papildo būsimos kovos su pinigų plovimu institucijos darbas, padėsiantis įveikti nacionalinį susiskaidymą. Valstybių narių lygmeniu šiuo klausimu nė viena iš 27 valstybių narių nepranešė apie tokius tolesnius veiksmus. Be to, nė viena valstybė narė nepranešė apie skundus, susijusius su nacionalinės teisės aktais, kurie trukdytų arba galėtų trukdyti priežiūrai. Tačiau kelios valstybės narės pranešė apie įvairius tolesnius veiksmus, kuriais siekiama pagerinti priežiūros veiksmingumą, ir veiksmus, kurių ėmėsi jų priežiūros institucijos, pavyzdžiui, iniciatyvas, skirtas priežiūros institucijų bendradarbiavimui gerinti.

3. RIZIKOS VERTINIMAS IR RIZIKOS MAŽINIMAS

Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies e punkte nustatytas reikalavimas, kad Komisija nurodytų, kokių būtinų veiksmų ji imasi siekdama įvertinti kylančias problemas ir vykstančius pokyčius valstybėse narėse. 65 straipsnio 1 dalie a punkte nustatytas reikalavimas nurodyti Sąjungos ir valstybių narių lygmenimis priimtas specialias priemones ir nustatytus mechanizmus, skirtus kylančių problemų ir vykstančių pokyčių, keliančių grėsmę Sąjungos finansų sistemai, prevencijai ir šalinimui.

2022 m. spalio mėn. Europos Komisija paskelbė viršvalstybinį rizikos vertinimą, kurį atliekant įvertinta pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizika, daranti poveikį vidaus rinkai ir susijusi su tarpvalstybine veikla. Tai trečioji tokio pobūdžio ataskaita ([12]), ankstesnės versijos paskelbtos 2017 ir 2019 m. Vertinimo ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama ES lygmens pažeidžiamoms sritims, kiek tai susiję tiek su teisine sistema, tiek su jos veiksmingu taikymu. Joje pristatoma pagrindinė vidaus rinkai kylanti rizika įvairiuose sektoriuose, taip pat horizontalios pažeidžiamos sritys, galinčios paveikti tuos sektorius. Joje pateikiamos rizikos mažinimo priemonės, kurių reikėtų imtis ES ir nacionaliniu lygmenimis, kad rizika būtų sumažinta, ir įvairiems susijusiems suinteresuotiesiems subjektams pateikiama rekomendacijų.

([12]) Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, darančios įtaką vidaus rinkai ir susijusios su tarpvalstybine veikla, vertinimo, COM(2022) 554 *final*.

ES lygmeniu buvo priimtos konkrečios priemonės ir nustatyti mechanizmai, skirti kylančių problemų ir vykstančių pokyčių, keliančių grėsmę ES finansų sistemai, prevencijai ir šalinimui: Direktyva (ES) 2015/849 ES teisėje įtvirtintas rizika grindžiamas metodas. Joje taip pat nustatytas reikalavimas Europos priežiūros institucijoms (EPI) ([13]) paskelbti gaires, kuriomis būtų skatinama, kad kredito ir finansų įstaigos ir jų kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijos vienodai suprastų rizika grindžiamą kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu metodą. Laikydamosi šio reikalavimo, EPI paskelbė gaires dėl veiksnių, į kuriuos kredito ir finansų įstaigos turėtų atsižvelgti vertindamos su verslo santykiais ar nenuolatiniais sandoriais susijusią pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką, ir veiksmų, kurių jos turėtų imtis šiai rizikai valdyti ([14]). Jos taip pat paskelbė priežiūros institucijoms skirtas gaires dėl rizika grindžiamo kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros metodo ypatumų ([15]). Vėliau EBI atnaujino abejas gaires, kad atsižvelgtų į naują riziką ir pateiktų bendrų įgyvendinimo problemų sprendimų. Be to, ji jas papildė savo iniciatyva parengtomis gairėmis ir nuomonėmis dėl konkrečių Europos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu tvarkos aspektų, kurios būtinos nuosekliam požiūriui užtikrinti, pavyzdžiui, dėl nuotolinio tapatybės nustatymo ([16]) ir kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu atitikties užtikrinimo pareigūno vaidmens ir pareigų ([17]).

Nuo 2017 m. EPI kas dvejus metus teikia nuomones dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, turinčios įtakos vidaus rinkai. EBI, vadovaudamasi 2020 m. sausio mėn. jai suteiktais patikslintais vienintelės už kovą su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu atsakingos ES institucijos įgaliojimais, 2021 m. paskelbė trečiąją nuomonę dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos ([18]). 2021 m. reikšmingiausia rizika buvo susijusi su virtualiosiomis valiutomis

([13]) EPI, t. y. Europos bankininkystės institucija (EBI), Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija (EIOPA) ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA), visų pirma stengiasi suderinti finansų priežiūrą ES ir rengia bendrą taisyklių sąvadą – prudencinių standartų rinkinį atskiroms finansų įstaigoms. EPI padeda užtikrinti nuoseklų taisyklių sąvado taikymą, kad būtų sudarytos vienodos sąlygos. Joms taip pat pavesta vertinti finansų sektoriaus riziką ir pažeidžiamumą.

([14]) 2021 m. kovo 1 d. dokumentas EBA/GL/2021/02, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/Guidelines%20on%20ML-TF%20risk%20factors%20%28revised%29%202021-02/Translations/1016933/Guidelines%20ML%20TF%20Risk%20Factors_LT.pdf.

([15]) 2021 m. gruodžio 16 d. dokumentas EBA/GL/2021/16, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-16%20GL%20on%20RBA%20to%20AML%20CFT/Translations/1029578/GL%20on%20RBA%20AML%20CFT_LT.pdf.

([16]) 2022 m. lapkričio 22 d. dokumentas EBA/GL/2022/15, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2022/EBA-GL-2022-15%20GL%20on%20remote%20customer%20onboarding/Translations/1054109/GL%20remote%20customer%20onboarding%20solutions%20%28EBA%20GL%202022%2015%29_LT.pdf.

([17]) 2022 m. birželio 14 d. dokumentas EBA/GL/2022/05, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2022/EBA-GL-2022-05%20GLs%20on%20AML%20compliance%20officers/Translations/1039072/GL%20on%20AMLCFT%20compliance%20officers%20(EBA%20GL%202022%2005)_LT_COR.pdf.

([18]) Naujausia nuomonė yra 2021 m. kovo 3 d. dokumentas EBA/Op/2021/04, https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2021/963685/Opinion%20on%20MLTF%20risks.pdf.

ir naujoviškomis finansinėmis paslaugomis. Rizikos mažinimas taip pat buvo įvardytas kaip problema, todėl 2022 m. sausio mėn. EBI šia tema paskelbė ataskaitą ir nuomonę, o 2023 m. kovo mėn. – gaires ([19]). Ketvirtoji nuomonė dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos paskelbta 2023 m. liepos mėn. ([20]).

Nuo 2020 m. sausio mėn. EBI suteiktos naujos priemonės ir įgaliojimai vykdyti savo funkcijas. Pavyzdžiui, be esamų rizikos vertinimo įgaliojimų, Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 9a straipsniu EBI įgaliota atlikti „kompetentingų institucijų rizikos vertinimus, kad įvertintų jų strategijas, pajėgumus ir išteklius, skirtus kovai su svarbiausia kylančia rizika, susijusia su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu, Sąjungos lygmeniu, kaip nustatyta viršnacionalinės rizikos vertinime“.

Toks rizikos vertinimas apėmė finansinių nusikaltimų riziką, susijusią su COVID-19 pandemija ([21]) ([22]), „cum-ex“ dividendų mokestinį sukčiavimą ir Europos institucijų atsaką į dokumentus „Luanda Leaks“ ([23]). Prasidėjus Rusijos invazijai į Ukrainą, 2022 m. kovo mėn. EBI paskelbė pareiškimą, kuriame pabrėžė, kaip svarbu laikytis Rusijai taikomų ribojamųjų priemonių ir užtikrinti laikiną apsaugą, paramą ir sudaryti palankesnes sąlygas iš Ukrainos dėl karo bėgantiems asmenims gauti finansines paslaugas ([24]), o 2022 m. balandžio mėn. paskelbė išsamesnius nurodymus šiuo klausimu. Naujausiame EBI rizikos vertinime pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 9a straipsnio 5 dalį, kuris paskelbtas 2023 m. birželio mėn. ([25]), daugiausia dėmesio skiriama su mokėjimo įstaigomis susijusiai pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikai.

([19]) 2023 m. kovo 31 d. dokumentas EBA/GL/2023/04, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2023/EBA-GL-2023-04/Translations/1061467/GLs%20on%20MLTF%20risk%20management%20(EBA%20GL%202023%2004)_LT_COR.pdf ir Nuomonė dėl rizikos mažinimo, 2022 m. sausio 5 d. dokumentas EBA/Op/2022/01, https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2022/Opinion%20on%20de-risking%20%28EBA-Op-2022-01%29/1025705/EBA%20Opinion%20and%20annexed%20report%20on%20de-risking.pdf.

([20]) https://www.eba.europa.eu/eba-publishes-fourth-opinion-%C2%A0-money-laundering-and-terrorist-financing-risks-across-eu.

([21]) 2020 m. kovo 31 d. EBI pareiškimas „Statement on actions to mitigate financial crime risks in the COVID-19 pandemic“, https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/News%20and%20Press/Press%20Room/Press%20Releases/2020/EBA%20provides%20additional%20clarity%20on%20measures%20to%20mitigate%20the%20impact%20of%20COVID-19%20on%20the%20EU%20banking%20sector/Statement%20on%20actions%20to%20mitigate%20financial%20crime%20risks%20in%20the%20COVID-19%20pandemic.pdf.

([22]) EBI kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu naujienlaiškis, 1-asis leidimas, 2020 m. gegužės 15 d., https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Other%20publications/2020/883686/EBA%20AML%20Newsletter_Issue%201-.pdf.

([23]) 2022 m. vasario 22 d. dokumentas EBA/REP/2022/05, https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2022/1027361/Report%20Risk%20assessment%20on%20Luanda%20Leaks%20under%20art%209a.pdf.

([24]) http://www.eba.europa.eu/eba-calls-financial-institutions-and-supervisors-provide-access-eu-financial-system.

([25]) Ataskaita dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, susijusios su mokėjimo įstaigomis, https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2023/1056453/Report%20on%20ML%20TF%20risks%20associated%20with%20payment%20institutions.pdf.

Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu teisėkūros dokumentų rinkinyje taip pat išspręsta daug problemų, pavyzdžiui, papildytas įpareigotųjų subjektų sąrašas, į jį įtraukiant kriptoturto paslaugų teikėjus, sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjus, prekiautojus tauriaisiais metalais ir brangakmeniais ir veiklos vykdytojus, padedančius investuotojams gauti leidimą gyventi šalyje. Be to, kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu teisėkūros dokumentų rinkinyje numatytos naujos nuostatos dėl rizikos vertinimo reikalavimų ES ir nacionaliniu lygmeniu suderinimo ir sugriežtinimo (dažnumas, juridinių asmenų rizikos vertinimo įtraukimas, su ginklų platinimo finansavimu susijusių tikslinių finansinių sankcijų vengimo rizikos aprėptis), o tai didina ES gebėjimą aptikti kylančią riziką ir ją sumažinti ([26]).

Valstybių narių lygmeniu, remiantis 2022 m. Komisijos atlikta valstybių narių apklausa, visos valstybės narės nuo 2018 m. atliko bent vieną nacionalinį rizikos vertinimą. Vertinimų atnaujinimo dažnumas valstybėse narėse labai skiriasi. Be to, iš apklausos atsakymų matyti, kad kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu institucijos ir FŽP parengė skirtingas temines arba sektorines rizikos vertinimo ataskaitas. Daugumos valstybių narių FŽP yra parengę strateginę analizę dėl kylančios arba konkrečios rizikos, visų pirma dėl virtualiojo turto paslaugų teikėjų, grynųjų pinigų operacijų, sukčiavimo ir piktnaudžiavimo mokesčiais.

Be to, didžioji dauguma valstybių narių 2022 m. apklausoje nurodė, kad jos nuo 2018 m. įtraukė virtualiojo turto paslaugų teikėjus į įpareigotųjų subjektų sąrašą pagal atitinkamą nacionalinį kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu įstatymą. Kelios valstybės narės taip pat įtraukė sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjus, profesionalaus futbolo klubus ar politines partijas, o kai kurios – prekiautojus meno kūriniais, biurų paslaugų teikėjus ar nekilnojamojo turto tarpininkus ir plėtotojus.

2022 m. apklausos duomenimis, didžioji dauguma valstybių narių paskelbė gaires arba aplinkraščius dėl deramo klientų tikrinimo procedūrų ir rizikos veiksnių, kad būtų užkirstas kelias pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikai. Kai kurios valstybės narės ėmėsi dar daugiau priemonių ir nustatė konkretiems sektoriams (pvz., kriptoturto paslaugų teikėjams, prekiautojams tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, nekilnojamojo turto agentams) skirtas tvarkas ir kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu taisykles.

4. NACIONALINĖS KOMPETENTINGOS INSTITUCIJOS IR FŽP – GALIMYBĖ GAUTI INFORMACIJĄ IR BENDRADARBIAVIMAS, BE KITA KO, TARPTAUTINIU LYGMENIU

Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies c punkte nustatytas reikalavimas, kad Komisija ataskaitoje nurodytų, ar valstybių narių kompetentingoms institucijoms ir FŽP prieinama

([26]) Dėl šios kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu teisėkūros dokumentų rinkinio dalies tebevyksta derybos (2023 m. rugsėjo 15 d.).

atitinkama informacija dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, o 65 straipsnio 1 dalies d punkte reikalaujama nurodyti, kaip vykdomas kompetentingų institucijų ir FŽP tarptautinis bendradarbiavimas ir informacijos mainai.

Keitimosi informacija ir bendradarbiavimo srityje atlikta daug patobulinimų. Atlikus Europos Tarybos tyrimą padaryta išvada, kad beveik visos valstybės narės yra įsteigusios nacionalinio lygmens komitetus arba organus, kurie skatina glaudų kompetentingų institucijų bendradarbiavimą ir koordinavimą, kad būtų galima nustatyti, įvertinti ir suprasti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką, su kuria susiduria valstybė narė, ir užtikrinti veiksmingą kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu strategijų rengimą ir įgyvendinimą.

Finansų sektoriuje priėmus direktyvas (ES) 2015/849 ir (ES) 2018/843 imtasi svarbių veiksmų, kad būtų pagerintos galimybės susipažinti su informacija ir pagerintas bendradarbiavimas priežiūros srityje. Visų pirma paskelbtos 2019 m. EPI bendros gairės dėl kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu kolegijų ([27]), 2019 m. daugiašalis ECB ir kompetentingų institucijų susitarimas, 2021 m. EBI gairės dėl prudencinės ir kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų ir FŽP bendradarbiavimo ([28]), sukurta EBI kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu duomenų bazė „EuReCA“ ir toliau stiprinamas kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu ir prudencinės priežiūros institucijų bendradarbiavimas.

Trijų EPI bendromis gairėmis dėl kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu kolegijų sukuriama priežiūros institucijų bendradarbiavimo tarpvalstybiniu mastu sistema. EBI padėjo įsteigti kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų kolegijas ir stebi jų veiklą ([29]). Iki 2023 m. rugsėjo 15 d. buvo įsteigtos 274 kolegijos. Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkiniu ši sistema bus dar labiau sustiprinta, įtraukiant teisinę pareigą įsteigti tarpvalstybinių kredito ar finansų įstaigų, kurios veikia keliose valstybėse narėse, kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu kolegijas.

([27]) 2019 m. gruodžio 16 d. Bendros gairės dėl bendradarbiavimo ir keitimosi informacija, dokumentas JC 2019 81, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Consultations/2018/EBA-CP-2018-11-08%20CP%20on%20ESAs%20on%20guidelines%20on%20cooperation%20and%20information%20exchange/Final%20guidelines/Translations/Supervisory%20Cooperation%20GLs_%20final%20report%20to%20AMLC_COR_LT.pdf.

([28]) https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-15%20GL%20on%20CFT%20cooperation/Translations/1026832/Guidelines%20on%20AML-CFT%20Cooperation_LT.pdf.

([29]) Žr. EBI ataskaitas dėl kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu kolegijų, https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2020/961425/Report%20o.n%20the%20functioning%20of%20AML%20Colleges%20.pdf ir https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2022/1038179/Report%20on%20functionion%20of%20AML%20CFT%20Colleges.pdf.

2021 m. gruodžio mėn. paskelbtose EBI bendradarbiavimo kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu srityje gairėse pateikiamos rekomendacijos dėl praktinių prudencinės priežiūros institucijų, kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų ir FŽP bendradarbiavimo ir informacijos mainų sąlygų valstybių narių ir visos ES lygmeniu. Šios gairės, grindžiamos Direktyvos 2013/36/ES 117 straipsnio 6 dalimi, apima visą priežiūros ciklą ir suteikia aiškumo, kokia informacija, su kuo ir kuriame etape reikia keistis.

Dar vienas priežiūros institucijų bendradarbiavimo ir keitimosi informacija patobulinimas padarytas Direktyvos (ES) 2015/849 57a straipsnio 2 dalimi, nustatyta Direktyva (ES) 2018/843. Joje nustatytas reikalavimas EPI padėti ECB ir nacionalinėms kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu kompetentingoms institucijoms sudaryti susitarimą. 2019 m. sausio mėn. EBI paskelbė daugiašalį susitarimą, kurį pasirašė Europos Centrinis Bankas (ECB) ir daugiau kaip 50 Europos ekonominės erdvės nacionalinių kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų. Jis apima abiejų pusių reguliariai ir *ad hoc* teikiamą informaciją, susijusią su įpareigotaisiais subjektais (iki šiol įvyko daugiau kaip 1 000 atskirų informacijos mainų).

Siekdama toliau stiprinti bendradarbiavimą ir informacijos mainus visoje ES, 2022 m. sausio mėn. EBI sukūrė pirmąją Europos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu duomenų bazę, pavadintą „EuReCA“. Joje pateikiama informacija apie esminius kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu trūkumus, kuriuos priežiūros institucijos nustatė atskirose finansų įstaigose, taip pat apie konkrečias priemones, kurių priežiūros institucijos ėmėsi šiems trūkumams šalinti. Pareigos teikti informaciją taikomos ne tik kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijoms, bet ir visoms finansų sektoriaus priežiūros institucijoms. EBI gali dalytis „EuReCA“ informacija su atskiromis kompetentingomis institucijomis savo iniciatyva ir priežiūros institucijos prašymu, kad padėtų joms visuose priežiūros proceso etapuose. EBI taip pat naudojasi ja siekdama nustatyti konkrečią riziką ir tendencijas sektorių ir Europos lygmeniu. 2023 m. rugsėjo 15 d. duomenimis, „EuReCA“ iš 36 kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu ir prudencinių institucijų (įskaitant ECB) iš viso gavo 924 pranešimus, įskaitant 608 pranešimus apie esminius trūkumus ir 316 apie priemones, susijusias su 210 subjektų (daugiausia kredito įstaigų ir mokėjimo įstaigų) ([30]).

2022 m. kovo mėn. paskelbtos EBI peržiūrėtos Gairės dėl bendrųjų procedūrų ir metodikų, skirtų priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesui ([31]), kurios buvo iš dalies pakeistos siekiant nustatyti, kaip prudencinės priežiūros institucijos turėtų atsižvelgti į pinigų plovimo ir teroristų

([30]) 2023 m. rugsėjo 15 d. „EuReCA“ pateikta informacija.

([31]) Gairės dėl bendrųjų procedūrų ir metodikų, skirtų priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesui (SREP), 2022 m. kovo 18 d. dokumentas EBA/GL/2022/03, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2022/EBA-GL-2022-03%20Revised%20SREP%20Guidelines/Translations/1042372/Revised%20GL%20on%20SREP%20%28EBA-GL-2022-03%29%20-%20tracked%20-%20updated_LT_COR.pdf.

finansavimo riziką vykdydamos prudencinę priežiūrą. Peržiūrėtos gairės papildo platesnio masto EBI darbą, susijusį su pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos mažinimu vykdant prudencinę priežiūrą, kuris apima Gaires dėl valdymo organo narių ir pagrindines funkcijas atliekančių asmenų tinkamumo vertinimo ([32]) ir Vidaus valdymo gaires ([33]).

EBI deda pastangas, kad pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizika būtų įtraukta į visas jos priežiūros veiklos sritis, todėl nacionalinių kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų ir prudencinės priežiūros institucijų bendradarbiavimas ir informacijos mainai gerėja. Tačiau EBI taip pat pažymi, kad tebėra kultūrinių ir procedūrinių kliūčių, kurios gali trukdyti veiksmingam bendradarbiavimui ir priežiūros rezultatams. Ji tikisi, kad šie trūkumai bus pašalinti prudencinėms institucijoms įgyvendinus atitinkamas gaires.

Iš 2022 m. valstybių narių apklausos matyti, kad priežiūros institucijų bendradarbiavimas ne finansų sektoriuje (apimančiame kelių rūšių įpareigotuosius subjektus, pavyzdžiui, teisininkus, notarus, mokesčių konsultantus ir buhalterius, taip pat nekilnojamojo turto agentus, lošimų paslaugų teikėjus ir tam tikrus prekiautojus prekėmis) yra mažiau formalizuotas nei finansų sektoriuje. Taip yra ir dėl to, kad ne finansų sektoriaus priežiūros institucijos ne visada gali lengvai nustatyti sandorio šalis, nes nėra aiškių taisyklių ir ES lygmens institucijos, kuriai būtų suteikti kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu įgaliojimai šiuose sektoriuose. Be to, savireguliavimo įstaigų, kurioms kai kuriose valstybėse narėse suteikti įgaliojimai prižiūrėti teisės specialistus ir nekilnojamojo turto agentus, keitimasis informacija su kitomis kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijomis paprastai vyksta gana neoficialiai ir atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį.

Ypatingai sunku užtikrinti sklandžius informacijos mainus tarp kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų ir įpareigotųjų subjektų, kurie turi įmones valstybėje narėje, bet jų pagrindinė buveinė yra kitoje valstybėje, pavyzdžiui, mokėjimo paslaugų teikėjų ir elektroninių pinigų išleidėjų, veikiančių per atstovus ir platintojus finansų sektoriuje. Iš 2022 m. apklausos matyti, kad atstovų, kurie veikia kaip kontaktiniai asmenys, paskyrimas yra plačiai naudojama ir veiksminga priemonė informacijai gauti. Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinyje Komisija pasiūlė suteikti galimybę valstybėms narėms reikalauti, kad kriptoturto paslaugų teikėjai paskirtų pagrindinį kontaktinį punktą, nes toks reikalavimas jau

([32]) Bendros ESMA ir EBI gairės dėl valdymo organo narių ir pagrindines funkcijas atliekančių asmenų tinkamumo vertinimo pagal Direktyvą 2013/36/ES ir Direktyvą 2014/65/ES, 2021 m. liepos 2 d. dokumentas EBA/GL/2021/06, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-06%20Joint%20EBA%20and%20ESMA%20GL%20on%20the%20assessment%20of%20sustainability/1022110/Joint%20EBA%20and%20ESMA%20GL%20on%20the%20assessment%20of%20suitability_LT.pdf.

([33]) Vidaus valdymo gairės pagal Direktyvą 2013/36/ES, 2021 m. liepos 2 d. dokumentas EBA/GL/2021/05, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-05%20Guidelines%20on%20internal%20governance/translations/1021323/GL%20on%20internal%20governance%20under%20CRD_LT.pdf.

taikomas elektroninių pinigų išleidėjams ir mokėjimo paslaugų teikėjams, veikiantiems per atstovus ar platintojus.

Kalbant apie FŽP, 2022 m. Komisijai atliekant papildomą apklausą jų buvo paprašyta nurodyti, ar jie turi tiesioginę ar netiesioginę prieigą prie tam tikrų finansinės, administracinės ir teisėsaugos informacijos šaltinių. Šios analizės rezultatai išryškino tam tikrus FŽP įgaliojimų susipažinti su informacija skirtumus, kurie gali turėti įtakos jų gebėjimui atlikti veiksmingą analizę ir bendradarbiauti tarpusavyje. Komisijos pasiūlymu dėl naujos Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu direktyvos siekiama padėti ES FŽP atlikti veiksmingą analizę, nustatant minimalų informacijos, su kuria FŽP turėtų turėti galimybę susipažinti, sąrašą.

Kalbant apie tarptautinį bendradarbiavimą ir nacionalinių kompetentingų institucijų keitimąsi informacija su trečiosiomis valstybėmis, t. y. 65 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytą klausimą, iš 2022 m. apklausos rezultatų matyti, kad ne visos nacionalinės kredito ir finansų įstaigų kovos su pinigų plovimu priežiūros institucijos pasinaudojo Direktyvos (ES) 2015/849 57a straipsnio 5 dalimi ir sudarė bendradarbiavimo susitarimus su trečiųjų valstybių kompetentingomis institucijomis. Taip yra todėl, kad yra alternatyvų: atrodo, kad praktikoje priežiūros institucijos atitinkamas kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu nuostatas įtraukia į kitus dvišalius ir daugiašalius susitarimus (pvz., Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos daugiašalį susitarimo memorandumą). Be to, pagal EPI gaires kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų kolegijos numato, kad atitinkamais atvejais stebėtojų teisėmis jose dalyvauja trečiųjų valstybių priežiūros institucijos, o iš EBI vykdytos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu kolegijų stebėsenos rezultatų matyti, kad taip daroma praktikoje. Pagal kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinį valstybės narės galėtų leisti visoms finansų sektoriaus priežiūros institucijoms sudaryti bendradarbiavimo susitarimus.

Nėra gauta jokių pranešimų apie ne finansų sektoriuje sudarytus atskirus susitarimus dėl keitimosi informacija su trečiosiomis valstybėmis. Tai iš dalies galima paaiškinti tuo, kad daugelis ne finansų sektoriaus įpareigotųjų subjektų veikia vietos lygmeniu ir nacionalinėje teritorijoje, taip pat konkrečiais reikalavimais, kurie taikomi teikiant tarpvalstybines paslaugas ir kurie gali apimti pakartotinį licencijavimą. Šiuo atveju informacija su trečiųjų valstybių priežiūros institucijomis keičiamasi kiekvienu konkrečiu atveju.

Kalbant apie tarptautinį FŽP bendradarbiavimą ir informacijos mainus, ES valstybių narių FŽP bendradarbiavimas su trečiųjų valstybių FŽP Direktyvoje (ES) 2015/849 nenagrinėjamas ir nereglamentuojamas. Vis dėlto visų valstybių narių FŽP reguliariai keičiasi informacija su trečiųjų valstybių FŽP. Tai daroma remiantis Egmonto grupės chartija, dvišaliais susitarimais arba susitarimo memorandumais. Susitarimo memorandumų taikymo sritis skiriasi pagal jų geografinę aprėptį. Pavyzdžiui, vienas FŽP pranešė, kad yra sudaręs daugiau kaip šimtą tokių susitarimų, o kiti FŽP jų yra sudarę mažiau.

5. TIKROSIOS NUOSAVYBES INFORMACIJA APIE SUBJEKTUS, ISTEIGTUS NE ES TERITORIJOJE

65 straipsnio 1 dalies f punkte nustatytas reikalavimas pateikti analizę, ar Sąjungos ir valstybių narių lygmenimis taikant konkrečias priemones ir mechanizmus galima surinkti informaciją apie ne Sąjungos teritorijoje įsteigtų bendrovių ir kitų juridinių asmenų tikruosius savininkus ir gauti prieigą prie jos.

Skaidrumas ir galimybė susipažinti su informacija apie tikruosius savininkus yra vienas svarbiausių ES kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemos elementų. Nors Direktyvos (ES) 2015/849 30 straipsnyje nustatytos taisyklės, kuriomis siekiama užtikrinti informacijos apie ES įsteigtų bendrovių ir kitų juridinių asmenų tikruosius savininkus skaidrumą, tokios skaidrumo taisyklės netaikomos užsienio juridiniams asmenims. Dėl to FŽP ir teisėsaugos institucijoms, analizuojančioms ar tiriančioms juridinius asmenis, dalyvaujančius galimose nusikalstamose schemose, sunkiau nustatyti juos kontroliuojančius asmenis.

Iš 2022 m. apklausos matyti, kad didžioji dauguma valstybių narių (23) šiuo metu nereikalauja rinkti informacijos apie užsienio juridinių asmenų tikruosius savininkus. Kai kurios valstybės narės (12) pabrėžė, kad ši informacija gali būti ribotai prieinama remiantis įpareigotųjų subjektų deramo klientų tikrinimo reikalavimais ir (arba) tais atvejais, kai užsienio subjektas ir jo tikrasis (-ieji) savininkas (-ai) valdo ir (arba) kontroliuoja nacionalinį juridinį asmenį ir todėl yra įrašyti į nacionalinį tikrųjų savininkų registrą. Tik nedaugelis valstybių narių (5) aktyviai renka informaciją apie užsienio juridinių asmenų tikruosius savininkus. Remiantis atsakymais, šis reikalavimas atskleisti informaciją apie užsienio subjektus pradedamas taikyti įsigijus nekilnojamąjį turtą arba tais atvejais, kai užsienio juridinis asmuo veikia per įmonę valstybėje narėje ir vykdo ekonominę veiklą arba mokestines prievoles.

Į kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu dokumentų rinkinį įtrauktos nuostatos, skirtos su užsienio juridiniais asmenimis susijusiai pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikai šalinti ir mažinti. Jos papildo galiojantį Direktyvos (ES) 2015/849 31 straipsnio 3a dalyje nustatytą reikalavimą gauti ir saugoti informaciją apie patikos fondų tikruosius savininkus, kai patikėtinis arba asmuo, užimantis lygiavertes pareigas panašioje juridinėje struktūroje, yra įsisteigęs arba gyvena ne ES. Konkrečiai reikalaujama registruoti informaciją apie ne ES teritorijoje įsteigtų juridinių asmenų tikruosius savininkus, kai tokie asmenys užmezga verslo santykius su įpareigotuoju subjektu arba įsigyja nekilnojamąjį turtą valstybėje narėje. Pasiūlymu numatyta peržiūrėta Finansinių veiksmų darbo grupės (FATF), kuri yra tarptautinė kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu standartus nustatanti institucija, 24 rekomendacija, kuri priimta 2022 m. kovo mėn. ir pagal kurią, be kita ko, reikalaujama, kad kompetentingos institucijos turėtų galimybę susipažinti su informacija apie bendrovių ir kitų juridinių asmenų, kurie nėra įsteigti valstybėje, bet

yra su ja pakankamai susiję ir kelia pinigų plovimo ar teroristų finansavimo riziką, tikruosius savininkus.

6. POLITIKOJE DALYVAUJANTYS ASMENYS – SUSTIPRINTO DERAMO TIKRINIMO PRIEMONĖS

65 straipsnio 1 dalies f punkte taip pat nustatytas reikalavimas išanalizuoti 20 straipsnio b punkte nurodytų priemonių proporcingumą. Jame nustatytos papildomos deramo klientų tikrinimo priemonės, taikytinos verslo santykių su politikoje dalyvaujančiais asmenimis atvejais, t. y. vyresniosios vadovybės pritarimas užmegzti ar tęsti verslo santykius su tokiais asmenimis, tinkamos priemonės turto ir lėšų, susijusių su verslo santykiais ar sandoriais, šaltiniui nustatyti ir sustiprinta nuolatinė tų verslo santykių stebėsena. Be to, 65 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nustatytas reikalavimas, kad prireikus prie ataskaitos būtų pridedami atitinkami pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, įskaitant, jei tinkama, dėl rizika paremto šių priemonių taikymo.

FATF reikalavimai dėl politikoje dalyvaujančių asmenų (PDA) įgyvendinti ES kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu teisės aktuose, visų pirma Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 9 dalyje, 3 straipsnio 10 dalyje ir 3 straipsnio 11 dalyje dėl apibrėžčių, taip pat Direktyvos (ES) 2015/849 20 straipsnyje dėl papildomų deramo klientų tikrinimo priemonių. FATF PDA apibrėžia kaip asmenį, kuriam yra arba buvo patikėtos svarbios viešosios pareigos. Papildomų priemonių taikymas PDA atžvilgiu grindžiamas tuo, kad dėl jų palankios padėties ir įtakos padidėja rizika, kad jie gali įvykdyti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo nusikaltimus. Todėl FATF 12 rekomendacijoje pateikia prevencinių reikalavimų, skirtų šiai rizikai mažinti, sąrašą ([34]). Joje nustatytas reikalavimas, kad finansų įstaigos ne tik taikytų įprastas deramo klientų tikrinimo priemones, kaip nustatyta 10 rekomendacijoje, bet ir turėtų tinkamas rizikos valdymo sistemas, skirtas nustatyti, ar klientas arba jo tikrasis savininkas yra užsienio PDA. Tai reiškia, kad reikia imtis aktyvių veiksmų, pavyzdžiui, klientus vertinti remiantis rizikos kriterijais, rizikos profiliais, verslo modeliu ir tikrinti deramo klientų tikrinimo informaciją ([35]). Siekiant nustatyti, ar asmuo yra vidaus PDA, ar PDA tarptautinių organizacijų lygmeniu, 12 rekomendacijoje nustatytas reikalavimas imtis pagrįstų priemonių, atsižvelgiant į verslo santykių rizikos lygio vertinimą, o tai reiškia, kad reikia patikrinti pagal 10 rekomendaciją surinktą deramo klientų tikrinimo informaciją. Jei laikoma, kad klientas yra užsienio PDA arba jei verslo santykiai su vidaus arba tarptautinių organizacijų lygmens PDA kelia didesnę riziką, pagal 12 rekomendaciją turėtų būti taikomos sustiprintos rizikos mažinimo priemonės. Šios priemonės apima vyresniosios vadovybės pritarimą

([34]) FATF (2012–2023), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, FATF, Paris, France, www.fatf-gafi.org/recommendations.html.

([35]) FATF Guidance Politically Exposed Persons (12 ir 22 rekomendacijos), 2013 m. birželio mėn., FATF GUIDANCE (fatf-gafi.org)FATF GUIDANCE (fatf-gafi.org).

tokiems verslo santykiams užmegzti ar tęsti, pagrįstas priemones, kurių imamasi turto ir lėšų šaltiniui nustatyti, ir sustiprintą nuolatinę verslo santykių stebėseną. Reikalavimai, taikomi visų rūšių PDA, taip pat turėtų būti taikomi jų šeimos nariams ar artimiems pagalbininkams.

Direktyvos (ES) 2015/849 20 straipsnyje numatytos visos FATF reikalaujamos sustiprinto deramo tikrinimo priemonės, neišskiriant užsienio ir vietos PDA.

7. PAGRINDINĖS TEISĖS

65 straipsnio 1 dalies g punkte nustatytas reikalavimas įvertinti, kaip laikomasi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje pripažintų pagrindinių teisių ir principų. Chartijoje nustatytos pagrindinės teisės yra ES teisinės sistemos pagrindas ir jų visada turi būti laikomasi. Chartijos nuostatos skirtos visai ES institucijų ir organų veiklai, taip pat nacionalinėms valdžios institucijoms, kai jos įgyvendina ES teisę. Chartija saugo fizinius ir juridinius asmenis nuo šių institucijų ir valdžios institucijų veiksmų, kuriais pažeidžiamos pagrindinės teisės.

Į Chartijoje įtvirtintas teises ir principus reikia atsižvelgti kiekviename ES teisėkūros proceso etape. Siekdama užtikrinti, kad visuose pasiūlymuose dėl ES teisės aktų būtų laikomasi Chartijos, Komisija jau rengdama naujus pasiūlymus turi įvertinti jų poveikį pagrindinėms teisėms. Vykdydama teisėkūros procedūrą, Komisija bendradarbiauja su teisės aktų leidėjais, kad užtikrintų, jog ES teisė atitiktų Chartiją. Duomenų apsaugos srityje, siekdama užtikrinti vienodas taisykles visoje ES, Komisija, priėmusi pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, turi konsultuotis su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu dėl to, ar tvarkant asmens duomenis daromas poveikis asmenų teisių ir laisvių apsaugai ([36]). 2021 m. rugsėjo mėn. priežiūros pareigūnas pateikė nuomonę dėl Komisijos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu teisėkūros dokumentų rinkinio ([37]), kurioje iš esmės palankiai įvertino pasiūlymais siekiamus tikslus.

Kalbant apie Chartijos pažeidimus, reikėtų išskirti keletą atvejų: jei ES institucijos veiksmai pažeidžia pagrindines teises, ES Teisingumo Teismas turi įgaliojimus peržiūrėti akto teisėtumą. Jei nacionalinė institucija, įgyvendindama ES teisę, pažeidžia Chartijoje įtvirtintas teises, nacionaliniai teisėjai, vadovaudamiesi ES Teisingumo Teismo jurisprudencija, turi įgaliojimus užtikrinti, kad būtų laikomasi Chartijos. Komisija gali paduoti valstybę narę į teismą dėl to, kad ji, įgyvendindama

([36]) 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB (OL L 295, 2018 11 21, p. 39), 42 straipsnio 1 dalis.

([37]) Nuomonė 12/2021, https://edps.europa.eu/system/files/2021-09/21-09-22_edps-opinion-aml_en.pdf.

ES teisę, pažeidžia pagrindines teises, pavyzdžiui, jei pagal nacionalinę priemonę ES teisė taikoma nesuderinamai su Chartija.

Kalbant apie kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu reikalavimus, Teisingumo Teismas skirtingomis aplinkybėmis vertino pagarbą pagrindinėms teisėms, visų pirma pagal Chartijos 7 straipsnį dėl teisės į privatų ir šeimos gyvenimą ir 8 straipsnį dėl asmens duomenų apsaugos, taip pat 12 straipsnį dėl susirinkimų ir asociacijų laisvės.

Atsižvelgdamas į 7 ir 8 straipsnius, Teisingumo Teismas priėmė sprendimą dėl nuostatų dėl viešos prieigos prie informacijos apie bendrovių ir kitų juridinių asmenų tikruosius savininkus, skirtos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijai ([38]). Sprendime Teisingumo Teismas pripažino negaliojančia Direktyvos (ES) 2015/849 nuostatą, pagal kurią valstybės narės turi užtikrinti, kad informacija apie jų teritorijoje įsteigtų bendrovių ir kitų juridinių asmenų tikruosius savininkus visais atvejais būtų prieinama bet kuriam visuomenės atstovui (Direktyvos (ES) 2015/849, iš dalies pakeistos Direktyva (ES) 2018/843, 30 straipsnio 5 dalies c punktas). Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokia nediferencijuota prieiga yra didelis pagrindinių teisių į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą suvaržymas. Nagrinėjamu atveju šis suvaržymas negalėjo būti laikomas pateisinamu, nes neatitiko taikytinų būtinumo ir proporcingumo kriterijų.

Atsižvelgdamas į Chartijos 7, 8 ir 12 straipsnius dėl teisės į privatų ir šeimos gyvenimą, teisės į asmens duomenų apsaugą ir teisės į asociacijų laisvę, Teisingumo Teismas taip pat priėmė sprendimą dėl valstybės narės nustatytų apribojimų, taikomų ne toje valstybėje narėje įsisteigusių asmenų vykdomam pilietinių organizacijų finansavimui ([39]). Sprendime Teisingumo Teismas pripažino, kad valstybė narė nustatė diskriminacinius ir nepateisinamus apribojimus, prieštaraujančius Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 63 straipsnyje nustatytiems valstybių narių įpareigojimams, susijusiems su laisvu kapitalo judėjimu, ir Chartijos 7, 8 ir 12 straipsniams. Dėl galimo šio apribojimo pateisinimo Teisingumo Teismas pažymėjo, kad galima remtis viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo pagrindais, kurie visų pirma apima kovą su pinigų plovimu, teroristų finansavimu ir organizuotu nusikalstamumu. Tačiau šiais pagrindais negalima remtis, jei nėra realios, esamos ir pakankamai didelės grėsmės pagrindiniams visuomenės interesams, o jos valstybė narė šiuo konkrečiu atveju neįrodė.

Kalbant apie Chartijoje pripažintų pagrindinių teisių ir principų laikymąsi nacionaliniu lygmeniu, vykdant 2022 m. valstybių narių apklausą visų pirma buvo teiraujamasi apie galimus kovos su

([38]) 2022 m. lapkričio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimas *WM ir SOVIM SA / Luxembourg Business Registers*, sujungtos bylos C-37/20 ir C-601/20, skelbiamas adresu https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=268059&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1503497.

([39]) 2020 m. birželio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Vengrija*, C-78/18, skelbiamas adresu https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=98151443F97F6BA2D856266F83B1C03F?text=&docid=227569&pageIndex=0&doclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=112968.

pinigų plovimu reikalavimų prieštaravimus šioms Chartijoje įtvirtintoms pagrindinėms teisėms ir principams: i) 7 straipsniui dėl teisės į privatų ir šeimos gyvenimą; ii) 8 straipsniui dėl asmens duomenų apsaugos; iii) 11 straipsniui dėl saviraiškos ir informacijos laisvės; iv) 12 straipsniui dėl susirinkimų ir asociacijų laisvės; v) 16 straipsniui dėl laisvės užsiimti verslu; vi) 17 straipsniui dėl teisės į nuosavybę; vii) 20 straipsniui dėl lygybės prieš įstatymą; viii) 21 straipsniui dėl nediskriminavimo; ix) 47 straipsniui dėl teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą; x) 48 straipsniui dėl nekaltumo prezumpcijos ir teisės į gynybą; xi) 49 straipsniui dėl teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principų ir xii) 50 straipsniui dėl teisės nebūti du kartus teisiamam ar baudžiamam už tą pačią nusikalstamą veiką. Aštuonios valstybės narės pranešė apie nacionaliniuose teismuose pradėtus procesus, susijusius su tokio pobūdžio suvaržymu. Kitos į klausimą atsakiusios valstybės narės apie tokias bylas nežinojo.

Valstybės narės nepranešė apie bylas, susijusias su kitų pagrindinių teisių, nei pirmiau minėtos, suvaržymu. Kalbant apie teisę į privatumą ir asmens duomenų apsaugą, iš 2022 m. apklausos matyti, kad: daugumoje valstybių narių (17) duomenų apsaugos institucijoms buvo pateikti administraciniai skundai dėl Direktyvoje (ES) 2015/849 nustatytų reikalavimų. Beveik visose valstybėse narėse (24) rengiant nacionalinės teisės aktus, kuriais į nacionalinę teisę perkeliami arba įgyvendinami Direktyvos (ES) 2015/849 reikalavimai, buvo konsultuojamasi su duomenų apsaugos institucijomis. Devynios valstybės narės nurodė kitų rūšių pateiktus skundus / konsultacijas, vykdytas su kitomis nacionalinėmis valdžios institucijomis ir susijusias su kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu reikalavimų ir pagrindinių teisių sąveika.

8. REIKALAVIMAI DĖL GALIMŲ PASIŪLYMŲ DĖL TEISĖKŪROS PROCEDŪRA PRIIMAMŲ AKTŲ PAGAL 65 STRAIPSNIO 1 DALIES TREČIĄ PASTRAIPĄ

Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nustatyta, kad Komisija turi įvertinti, ar reikia pateikti naujų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų keliomis konkrečiomis temomis, visų pirma dėl virtualiųjų valiutų naudotojų duomenų bazių, turto susigrąžinimo tarnybų ir politikoje dalyvaujančių asmenų. Pastaroji kategorija jau buvo aptarta 6 skirsnyje.

8.1. Virtualiųjų valiutų naudotojų duomenų bazės

Kalbant apie virtualiąsias valiutas, Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nustatytas reikalavimas, kad Komisija prireikus parengtų pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, įskaitant, jei tinkama, dėl įgaliojimų įsteigti ir tvarkyti centrinę duomenų bazę, kurioje registruojama virtualiųjų valiutų naudotojų tapatybė ir depozicinių piniginių adresai, prieinami FŽP, taip pat dėl savanoriško atskleidimo formų, skirtų virtualiųjų valiutų naudotojams.

Norint sukurti centrinę duomenų bazę ES lygmeniu, reikėtų, kad valstybės narės jau turėtų tokius registrus, kuriuos būtų galima sujungti, kad jų duomenys būtų teikiami centriniam registrui, arba kad ES lygmeniu būtų skirta lėšų tiesiogiai sukurti centrinį registrą ([40]). Iš 2022 m. apklausos matyti, kad valstybės narės šiuo metu neturi kriptoturto sąskaitų registrų. Priėmus Direktyvą (ES) 2018/843, kurioje buvo pateikta nuoroda į galimą pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl virtualiųjų valiutų naudotojų duomenų bazės, virtualiųjų valiutų reguliavimas tarptautiniu ir Europos lygmeniu pasikeitė.

2019 m. birželio mėn. FATF priėmė naujus standartus dėl naujų technologijų, pagal kuriuos reikalaujama, kad jurisdikciją turintys subjektai reguliuotų virtualiojo turto paslaugų teikėjų (ES teisinėje sistemoje taip pat vadinamų kriptoturto paslaugų teikėjais) veiklą kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu tikslais ir kad jie būtų licencijuoti arba registruoti ir jiems būtų taikomos veiksmingos stebėsenos sistemos ir užtikrinama, kad būtų laikomasi atitinkamų FATF rekomendacijose nurodytų priemonių. Šiuose standartuose taip pat nustatytas virtualiojo turto pervedimų atsekamumo reikalavimas. Konkrečiai virtualiojo turto paslaugų teikėjai kartu su pervedimais turi pateikti išsamią informaciją apie jų iniciatorius ir gavėjus (duomenų keliavimo taisyklė). Šis reikalavimas ES teisėje nustatytas 2023 m. gegužės 31 d. Reglamentu (ES) 2023/1113 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas ir tam tikrą kriptoturtą ([41]), kuris yra Reglamento (ES) 2015/847 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas, nauja redakcija ([42]).

2021 m. kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu teisėkūros dokumentų rinkinyje pateikiami keli papildomi pasiūlymai, kuriais siekiama spręsti su virtualiųjų valiutų naudojimu susijusios pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos problemą ir mažinti šią riziką. Pirma, į įpareigotųjų subjektų sąrašą įtraukiami visų virtualiojo turto paslaugų, galinčių kelti pinigų plovimo ar teroristų finansavimo riziką, teikėjai. Antra, siūloma uždrausti teikti ir saugoti anonimines kriptoturto pinigines, nes jos neužtikrina kriptoturto pervedimų atsekamumo ir kelia didesnę piktnaudžiavimo nusikalstamais tikslais riziką.

Bendresniu lygmeniu Reglamentu dėl kriptoturto rinkų siekiama sukurti aiškią, specialią ir suderintą kriptoturto ir kriptoturto paslaugų teikėjų teisinę sistemą ES, reikalaujant, kad jie turėtų nacionalinės kompetentingos institucijos išduotą leidimą vykdyti savo veiklą. Šiuo reglamentu taip

([40]) Žr. 2021 m. paskelbtą tyrimą „Study on developments with regard to virtual assets users and the possibility to set-up and maintain a central database registering users' identities and wallet addresses accessible to financial intelligence units (FIUs)".

([41]) 2023 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/1113 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas ir tam tikrą kriptoturtą, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2015/849 (OL L 150, 2023 6 9, p. 1).

([42]) 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/847 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas, ir kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1781/2006 (OL L 141, 2015 6 5, p. 1).

pat bus nustatyta tinkama visų vartotojų apsauga, nes jie, norėdami pirkti kriptoturtą, juo prekiauti ir jį pervesti, naudosis patvirtintomis biržomis, piniginėmis ir prekybos platformomis.

Apskritai naujasis Reglamentas dėl kriptoturto rinkų ir Reglamentas dėl lėšų pervedimo visoje ES gerokai padidins kompetentingų institucijų kriptoturto pervedimų stebėsenos dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo mastą. Naujuoju Kovos su pinigų plovimu reglamentu bus dar labiau sumažinta su virtualiųjų valiutų naudojimu susijusi pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizika, tačiau jame nenumatyta sukurti centrinės duomenų bazės, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalyje. Priėmus Reglamentą (ES) 2023/113, kriptoturto paslaugų teikėjai bus priskiriami finansų įstaigoms, kaip apibrėžta Kovos su pinigų plovimu direktyvoje, taigi jiems galios visos finansų sektoriui taikomos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu taisyklės, o tai užtikrins, kad kompetentingos institucijos, įskaitant FŽP, galėtų greitai gauti informaciją apie depozicinių kriptoturto piniginių turėtojus.

8.2. Valstybių narių turto susigrąžinimo tarnybų bendradarbiavimas

Direktyvos (ES) 2015/849 65 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nustatytas reikalavimas, kad Komisija prireikus pateiktų pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo būtų siekiama pagerinti valstybių narių turto susigrąžinimo tarnybų bendradarbiavimą.

2022 m. gegužės 25 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl naujos direktyvos dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo ([43]). Jame pateikiamas išsamus taisyklių rinkinys, apimantis turto susigrąžinimą nuo pradžios iki galo, t. y. nuo atsekimo ir nustatymo, įšaldymo ir valdymo iki turto konfiskavimo ir galutinio pardavimo. Visų pirma pasiūlymu siekiama sustiprinti turto susigrąžinimo tarnybų gebėjimus atsekti ir nustatyti nusikalstamu būdu įgytas pajamas, suteikiant joms daugiau galimybių susipažinti su reikiama informacija, užtikrinant, kad šios tarnybos greitai keistųsi informacija, ir suteikiant joms galimybę skubiai įšaldyti turtą, kai kyla pavojus, kad turtas gali būti išeikvotas.

9. IŠVADA IR PERSPEKTYVOS

Per pastaruosius kelerius metus kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu srityje kilo daug problemų. Nors rizikos aplinka labai pasikeitė, Komisija nuolat reagavo į šiuos pokyčius reguliariai analizuodama riziką, teikdama rašytines rekomendacijas valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems subjektams ir įsikišdama tais atvejais, kai valstybės narės neteisingai arba nevisiškai perkėlė teisės aktus į nacionalinę teisę. EBI prisidėjo prie suderintų metodų ir priežiūros konvergencijos atlikdama priežiūros praktikos tarpusavio vertinimus, rengdama daugybę gairių ir nuomonių kredito ir finansų įstaigų rizikos vertinimu pagrįstų priemonių taikymo srityje, taip pat stiprindama

([43]) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo, COM(2022) 245 *final*.

priežiūros institucijų bendradarbiavimą. Per pastaruosius kelerius metus padaryta esminių patobulinimų, visų pirma finansų sektoriaus kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų informacijos mainų ir bendradarbiavimo srityse.

Siekdama išspręsti nustatytas problemas, susijusias su Direktyvos (ES) 2015/849 įgyvendinimu, Komisija 2021 m. pasiūlė plataus užmojo kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu teisėkūros dokumentų rinkinį. Jame numatyta visapusiška ES kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemos reforma tiek iš reglamentavimo, tiek institucinės perspektyvos. Pagal šį dokumentų rinkinį didelė direktyvos dalis bus perkelta į reglamentą, kad įpareigotiesiems subjektams galiotų tiesiogiai taikomos taisyklės. Dėl to nebebus poreikio perkelti į nacionalinę teisę ir bus panaikinta nacionalinių skirtumų galimybė, o kartu sumažės ES taisyklių taikymo vėlavimas. Kovos su pinigų plovimu reglamente numatyti suderinti vidaus politikos, procedūrų ir kontrolės bei deramo klientų tikrinimo reikalavimai, jame išsamiau nustatomos taisyklės dėl informacijos apie juridinių asmenų ir juridinių struktūrų tikruosius savininkus skaidrumo ir išplečiamas įpareigotųjų subjektų sąrašas, be kita ko, įtraukiant kriptoturto paslaugų teikėjus. Pasiūlyme dėl peržiūrėtos Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu direktyvos sustiprinamos priežiūros institucijų ir FŽP užduotys, įgaliojimai ir priemonės, kad būtų pagerintas jų veikimas. Juo taip pat siekiama nustatyti aiškias taisykles visoms institucijoms, kad būtų užtikrintas veiksmingas bendradarbiavimas ir informacijos mainai. Visa tai padės sukurti išsamią ir integruotą sistemą, suderinamą su ES vidaus rinkos integracija. Naująją integruotą kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros sistemą sudarys naujoji Europos kovos su pinigų plovimu institucija, būsianti jos pagrindu, ir nacionalinės institucijos, turinčios kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros įgaliojimus, ir ji bus grindžiama bendrais priežiūros metodais ir rizikos vertinimo metodikomis. Siekdama užtikrinti veiksmingą ir nuoseklią priežiūrą, Kovos su pinigų plovimu institucija tiesiogiai prižiūrės rizikingiausius tarpvalstybinius finansų sektoriaus subjektus ir koordinuos nacionalinių priežiūros institucijų veiklą ir priežiūros veiksmus, be kita ko, ne finansų sektoriuje. Kovos su pinigų plovimu institucijai taip pat bus patikėta FŽP koordinavimo funkcija. Kadangi visi stambūs pinigų plovimo atvejai, apie kuriuos pastaruoju metu pranešta Sąjungoje, buvo tarpvalstybinio pobūdžio, šiuo metodu siekiama užtikrinti glaudesnį FŽP bendradarbiavimą ir informacijos mainus, taip pat užtikrinti priežiūros institucijų ir FŽP sinergiją. Todėl Kovos su pinigų plovimu institucijai teks svarbus vaidmuo vykdant pinigų plovimo, jo pirminių nusikaltimų ir teroristų finansavimo prevenciją ir nustatymą, ji taip pat bus patikimos ES kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemos pagrindas.